

До Спеціалізованої вченої ради Д 58.082.05
Західноукраїнського національного університету
Міністерства освіти і науки України

ВІДГУК

опонента **Васильціва Тараса Григоровича,**

доктора економічних наук, професора,

директора Державної установи «Інститут регіональних досліджень імені М.І.

Долішнього НАН України»

на дисертаційну роботу **Кривокульської Наталії Михайлівни**

на тему «Модернізація екологічної політики в контексті забезпечення сталого розвитку», подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Актуальність теми дисертаційної роботи.

Дисертація Кривокульської Наталії Михайлівни присвячена обґрунтуванню й розвитку теоретико-методологічних положень і розробленню науково-практичних рекомендацій щодо модернізації екологічної політики в контексті забезпечення сталого розвитку.

Модернізація екологічної політики України є національним пріоритетом, закріпленим на конституційному рівні. Так, відповідно до ст. 16 Конституції України держава зобов'язана забезпечувати екологічну безпеку і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи — катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу. У Стратегії державної екологічної політики на період до 2030 року визначено необхідність інтеграції екологічних принципів у всі галузі економіки, впровадження економічних стимулів, інституційного реформування та посилення екологічного контролю. Виконання міжнародних зобов'язань, зокрема Угоди про асоціацію з ЄС передбачає адаптацію законодавства до європейських стандартів у сферах управління відходами, моніторингу довкілля, кліматичної

політики та охорони водних ресурсів, що вимагає модернізації інструментарію державного управління. Імплементация положень Європейського зеленого курсу, який орієнтує країни на досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року, розвиток циркулярної економіки, екомодернізацію промисловості та скорочення викидів парникових газів, обумовлює необхідність глибокої трансформації української екологічної політики відповідно до європейських стандартів і вимог декарбонізації. Урядові документи стратегічного планування (Національна економічна стратегія-2030 та Державна стратегія регіонального розвитку 2021–2027 рр.) закладають імператив переходу до «зеленої» економіки, енергоефективності та екологічної безпеки територій, що робить модернізацію екополітики інституційно та економічно неминучою для сталого розвитку держави.

У цьому контексті дисертаційна робота Кривокульської Наталії Михайлівни на тему «Модернізація екологічної політики в контексті забезпечення сталого розвитку», у якій концептуально переосмислено модернізацію екологічної політики національної економіки через поетапне розкриття її теоретико-методологічних основ і інституційної специфіки, аналіз механізмів державного регулювання та регіональних екологічних проблем, а також оцінку мотиваційного й регуляторного інструментарію еколого-економічного розвитку та формування авторської концепції оновленої екологічної політики, заснованої на стратегічному управлінні, інформаційній модернізації та інноваційних управлінських рішеннях, є актуальною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційна робота є складовою частиною науково-дослідної роботи Західноукраїнського національного університету за такими темами: «Розробка регіонального плану управління відходами у Тернопільській області до 2030 року» (державний реєстраційний номер 0120U104735), в якій автором проаналізовано поточний стан управління відходами в Тернопільському регіоні й сформовано пропозиції щодо планування системи управління відходами в регіоні; «Розробка

стратегічної екологічної оцінки проекту Програми охорони навколишнього природного середовища в Тернопільській області на 2021-2027 роки» (державний реєстраційний номер 0120U105191), в якій автором ідентифіковано і проаналізовано потенційний вплив заходів Програми на довкілля з урахуванням стану компонентів навколишнього природного середовища (атмосферного повітря, водних ресурсів, поводження з відходами); «Стратегічна екологічна оцінка Детального плану території для облаштування зовнішнього газопостачання газоспоживчого обладнання цукрового заводу (Чортківського підрозділу) ТзОВ «Радехівський цукор»» (державний реєстраційний номер 0121U110089), в якій автором виявлено потенційні ризики для здоров'я населення, що знаходиться в зоні впливу, пов'язані з будівництвом і експлуатацією об'єктів газопостачання; «Аналіз фінансової спроможності територіальної громади для побудови системи цивільного захисту населення» (державний реєстраційний номер 0121U114004), в якій автором наведено практичні рекомендації для прийняття управлінських рішень щодо розбудови безпечного середовища життєдіяльності на територіальному рівні; «Розробка Програми підвищення ефективності управління активами Полянської територіальної громади» (номер державної реєстрації 0123U1003561), в якій автором окреслено напрями екологізації підходів до управління майном громади; «Актуальні проблеми публічного управління та адміністрування» (державний реєстраційний номер 0118U003181), в якій автором здійснено поглиблений контекстуалізований аналіз регіональних екологічних ризиків (на прикладі Тернопільського регіону), обґрунтовано потребу інституціоналізації системи управління відходами й визначено її напрями; «Менеджмент та публічне управління в умовах трансформацій» (номер державної реєстрації 0123U103562), в якій автором запропоновано нову аналітичну рамку, яка уможливорює розгляд не фіксованих моделей модернізації, а їх перехідних, поступових форм (континуум) як динамічних процесів, що з'являються, і вимагають поступової заміни старої парадигми екологічного управління новою.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна.

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, рефератом та науковими працями Кривокульської Н.М. дозволяє визначити, що теоретико-методологічні положення, практичні висновки і рекомендації характеризуються науковою новизною, сформульовані авторкою самостійно та відображають її науковий внесок у дослідження проблематики формування й реалізації екологічної політики України в контексті забезпечення сталого розвитку.

Основні положення, викладені у дисертації, ґрунтуються на використанні інституційного, структурно-функціонального, синергетичного, програмно-цільового, порівняльно-аналітичного, екосистемного підходів та широкого спектру загальнонаукових і конкретних методів дослідження.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень дисертації підтверджується використанням потужного інформаційного масиву, що включає монографії та наукові публікації вітчизняних і зарубіжних дослідників з проблем модернізації екологічної політики в контексті сталого розвитку, вітчизняні та міжнародні нормативно-правові акти, що регламентують реалізацію екологічної політики, статистичні дані Державної служби статистики України й Головного управління статистики в Тернопільській області, матеріали органів місцевого самоврядування Тернопільського регіону, а також аналітичні та інформаційні видання професійних організацій.

Основні положення та результати дисертації доповідалися, обговорювалися та отримали схвальні відгуки на 17 науково-практичних конференціях.

Нові наукові положення, які одержано особисто авторкою та виносяться на захист, полягають у наступному:

вперше побудовано концепт модернізації екологічної політики (С. 296-326), який вирізняється застосуванням: поглибленого наукового базису реалізації екологічної політики; сформованого алгоритму діагностики та нівелювання наслідків екологічних дисбалансів; запропонованих механізмів забезпечення сталого розвитку національної економіки з акцентуванням на державній

підтримці формування інноваційних екологічно орієнтованих екоіндустріальних парків, що сприятиме розвитку циркулярної економіки, прискореній розробці і впровадженню «зелених» технологій, підвищенню конкурентоспроможності регіональних економік; авторської методики оцінювання стану досягнення цільових орієнтирів екологічної політики в контексті соціального, економічного, екологічного й інституційного вимірів сталого розвитку; сценарної прогностичної моделі оцінювання результативності екологічної політики. Запропонований концепт дасть змогу посилити інституційну спроможність владних інститутів щодо використання прогностичного інструментарію і прийняття стратегічних рішень у реалізації екологічної політики сталого розвитку національної економіки;

вперше запропоновано структурно-логічну методологічну модель формування й реалізації проєкту створення та впровадження аграрного екоіндустріального парку на регіональному / місцевому рівні (С. 268-272), яка: базується на інтеграції засад зеленої, циркулярної і цифрової економіки, кластерно-синергетичному підході до взаємодії стейкхолдерів й індикативно-аналітичному інструментарії оцінювання результативності реалізації пропонованого проєкту; охоплює п'ять послідовних етапів (оцінювання необхідності створення і впровадження парку й розробка його проєкту; техніко-економічне обґрунтування проєкту щодо його створення; прийняття рішення щодо формування проєкту створення парку; планування і організація робіт в межах впровадження проєкту; початкове оцінювання можливостей впровадження проєкту). Запропонована модель створює умови для підвищення конкурентоспроможності, інноваційності і резильєнтності регіональної економіки, забезпечує цілісність і системність управління процесами екологізації аграрного сектору, сприяє зменшенню відходів, розвитку партнерства між владою, бізнесом, наукою і громадою, підвищенню інвестиційної привабливості територій і створенню нових робочих місць;

удосконалено системний підхід до аналізу причин, які зумовлюють значущість управління екологічним розвитком як складової державної економічної політики через розмежування цих причин за чотирма рівнями: глобальним, національним,

регіональним та мікрорівнем. Він розглядає управління екологічним розвитком не як окремі заходи, а як цілісну систему взаємопов'язаних впливів, що дає змогу формувати стратегії інтегрованого управління екологічним розвитком з урахуванням усіх рівнів (С. 106-107);

удосконалено методологічний підхід до мотивації економічних суб'єктів щодо впровадження технологій циркулярної економіки, який базується на запропонованому алгоритмі внутрішнього інформаційного аудиту суб'єкта господарювання (С. 251-252) і структурно-логічній моделі мотиваційного забезпечення екологізації його діяльності (С. 355-357). Такий підхід створює інформаційно-аналітичну основу для оцінювання конкурентоспроможності, інвестиційної привабливості та екологічного іміджу підприємства й забезпечує практичну реалізацію механізму сталого розвитку на мікроекономічному, локальному та регіональному рівнях;

удосконалено інформаційно-комунікативний механізм управління екологічним розвитком за допомогою запропонованої публічної онлайн-платформи спільної роботи стейкхолдерів (С. 338-342), яка містить модулі колективної роботи, змістового наповнення, обговорення, обміну даними, аналітичного супроводу, пошуку та адміністрування. Використання запропонованої цифрової платформи з її подальшою синхронізацією з державними реєстрами та базами даних ДСНС України посилить інструментарій екологічного управління, забезпечить середовище колективної роботи та своєчасне інформування стейкхолдерів;

удосконалено організаційно-науковий підхід до оцінювання готовності суспільства до застосування елементів циркулярної економіки за допомогою розробленої анкети та проведення анкетування, порівняння його результатів із середньоукраїнськими та європейськими показниками (С. 334-336). Це дасть змогу визначати обізнаність населення в сфері циркулярної економіки та ідентифікувати розрив між економічно зумовленими й свідомими екологічними практиками і на цій основі формувати інформаційно-комунікаційні стратегії з підвищення екологічної культури жителів громад;

удосконалено процес екологічного управління через визначення теоретичного,

економічного, політичного, управлінського, соціального й іміджевого векторів розвитку ціннісних орієнтацій персоналу органів державної влади та органів місцевого самоврядування (С. 347-349). З допомогою цього модернізований варіант екологічної політики стане стратегічно і функціонально більш досконалим й адаптованим до сучасних викликів та орієнтованим на результат, що забезпечить підвищення ефективності управлінських рішень, розвиток нової управлінської культури і зростання довіри суспільства до органів публічної влади;

удосконалено інформаційно-аналітичне забезпечення екологічної політики на основі запропонованої системи кількісних і якісних індикаторів та розрахованого інтегрального індексу сталості. Це дало змогу розробити сценарний прогноз результативності екологічної політики сталого розвитку до 2030 року, використання якого дасть змогу корегувати діяльність у рамках кожного із вимірів політики в необхідному напрямі на загальнодержавному, регіональному й місцевому рівнях з урахуванням повноважень суб'єктів (С. 307-321);

удосконалено понятійний апарат дослідження шляхом представлення авторського трактування поняття «модернізація екологічної політики» як багатосуб'єктного процесу, спрямованого на забезпечення безпеки держави й інноваційних змін в її економічному, соціальному та екологічному розвитку, сферах виробництва і споживання, екологізацію функціонального навантаження усіх суб'єктів реалізації політики з використанням множини заходів реагування та запобігання й інституційного, функціонального, інформаційного, економічного, ринкового, безпекового механізмів (С. 66-67). На відміну від існуючих, це трактування поглиблює науково обґрунтовану концептуальну основу для системних змін екологічної політики в умовах сталого розвитку національної економіки;

набули подальшого розвитку:

- трактування поняття «екологічна політика» як системи пріоритетів, програмних заходів і цілеспрямованої діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інституцій ринкової інфраструктури і суб'єктів господарювання, яка спрямована на забезпечення безпеки держави та її розвитку в економічній, соціальній і екологічній площинах та екологізацію функціонального

навантаження усіх суб'єктів реалізації екологічної політики й опирається на системну множину механізмів й заходів, за основу яких взято принципи реагування та запобігання (С. 111-112). На відміну від існуючих, пропоноване трактування підвищує динамічність процесу реалізації екологічної політики та забезпечує його більшу дієвість у подоланні недоліків екологічних реформ в Україні;

- авторське тлумачення дефініції «технології мотивації та стимулювання еколого-економічного розвитку» як системи цілеспрямованих дій, методів, інструментів і прийнятих управлінських рішень, спрямованої на формування екологічно відповідальної поведінки суб'єктів природоперетворювальної діяльності та активізацію їх участі в еколого-економічному розвитку через адміністративно-правовий вплив, заохочення і переконання (С. 256-257). На відміну від існуючих, авторське трактування інтегрує зовнішні інструменти стимулювання з внутрішніми механізмами мотивації, базованими на екологічних цінностях, і розглядає ці технології як модель, придатну для формування стратегій сталого розвитку територіальних громад;

- обґрунтування концептуального поєднання біоекономіки замкнутого циклу з моделлю циклічної економіки у контексті модернізації екологічної політики через визначення системи інституційних, програмних, інформаційних, інфраструктурних і стимулюючих заходів для впровадження циклічної біоекономіки в Україні з урахуванням досвіду країн ЄС, що сприяє посиленню механізмів її інтеграції в екологічну політику (С. 99-101);

- науковий підхід до управління екологічним розвитком на наднаціональному, національному, регіональному та локальному рівнях шляхом обґрунтування цільових орієнтирів і ролі стейкхолдерів та ідентифікації викликів у їх діяльності (С. 154-162). Це дає змогу формувати стратегії інтегрованого управління екологічним розвитком і розвивати партнерство у досягненні цілей сталого розвитку;

- розроблення аналітичного інструментарію аналізу екологічної політики України через зіставлення принципів її здійснення з принципами ЄС, що відображає динаміку зближення екологічного законодавства України з Європейським зеленим

курсом і дає змогу сформулювати рекомендації щодо усунення розривів і забезпечити аргументовану основу для модернізації екологічної політики в національній економіці (С. 175-180);

- здійснення класифікації механізмів екологічного управління шляхом доповнення її організаційно-правового, функціонального та організаційно-економічного складників інформаційно-комунікативним, який виконує координаційну, регулятивну, інтеграційну, мобілізаційну та інші функції, спрямовані на підвищення прозорості, участі стейкхолдерів і формування єдиного інформаційного простору екологічного управління (С. 197-198);

- створення концепції екологічних цінностей через введення авторських категорій: «цінність екологічної поведінки особи», «цінність екологічної поведінки суб'єктів господарювання», «цінність екологічної поведінки управлінських працівників», що поглиблює розуміння мультивекторності екологічної поведінки у суспільстві та формує розширений прикладний інструментарій для прийняття ефективних управлінських і бізнес-рішень у сфері сталого розвитку національної економіки (С. 235-238);

- організаційно-наукові підходи до інтерпретації статистичних показників сталого розвитку, які застосовуються в Україні на загальнодержавному рівні, через їх розгляд не лише як індикаторів кількісних змін, а й як ціннісних характеристик якості довкілля, що слугують регуляційними орієнтирами державної екологічної політики в національній економіці. Виявлені кореляційні залежності між показниками дали змогу довести причинно-наслідкові зв'язки у динаміці екологічних ризиків і створити кращу аналітичну основу для формування або коригування управлінських рішень (С. 134-145);

- організаційно-методичні підходи до оцінювання стану довкілля регіону шляхом застосування блоку показників «Рациональне природокористування та якість довкілля» системи державного моніторингу (постанова КМУ № 856 від 21.10.2015 р.) у регіональному вимірі. На відміну від існуючих, пропонується підхід посилює комплексність аналізу та оцінювання й уможливорює більш обґрунтоване територіальне планування природоохоронних заходів (С. 214-231);

- методологічний підхід до аналізу багаторівневої системи екологічного регулювання шляхом визначення функцій її підсистем, використовуваних інструментів та їхніх недоліків у розрізі стейкхолдерів (С. 273-294). На відміну від існуючих, авторський підхід дозволяє розглядати екологічне регулювання як цілісну багаторівневу структуру й виявляти вузькі місця у використанні інструментів та їхній вплив на різні групи стейкхолдерів;

- система цілей щодо імплементації європейських підходів до екологічної та інклюзивної модернізації територіальних громад через включення ціннісних аспектів стейкхолдерів (С. 260-263). Це дає змогу розглядати модернізацію як багаторівневий процес партнерської взаємодії, що відображає стратегічні вектори місцевого розвитку та сприяє інтеграції громад у європейський простір сталого розвитку.

Теоретична та практична значущість наукових результатів.

Ознайомлення з дисертацією, текстом реферату, публікаціями, актами та довідками про впровадження дозволяє зробити висновок, що наукові положення і рекомендації, наведені у дисертаційній роботі, мають теоретичну та практичну значущість.

Теоретичне значення наукових результатів полягає у обґрунтуванні теоретико-методологічних підходів щодо використання сталого розвитку як інтегральної основи модернізації екологічної політики та вдосконалення її інституційних й інструментальних механізмів з урахуванням принципів системності, інноваційності та децентралізації.

Науково-методичне значення отриманих результатів полягає в їхньому використанні у навчальному процесі Західноукраїнського національного університету при поглибленні змістовного наповнення робочих програм та навчально-методичного забезпечення з дисциплін: «Менеджмент установ і організацій публічної сфери» для підготовки здобувачів на другому (магістерському) рівні вищої освіти галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» спеціальності D4 «Публічне управління та адміністрування» освітньо-професійної програми «Публічне управління та адміністрування»; «Управління

наданням медичних послуг» для підготовки здобувачів на другому (магістерському) рівні вищої освіти галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» спеціальності D3 «Менеджмент» освітньо-професійної програми «Менеджмент закладів охорони здоров'я»; «Багаторівнева економіка» для підготовки здобувачів на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» освітньої програми «Публічне управління та адміністрування» (довідка № 126-24/2119 від 26.09.2025 р.).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони мають як загальнонаукове, так і прикладне значення, оскільки ці результати апробовані й реалізовані у вигляді конкретизованих методичних розробок та практичних рекомендацій у роботі: Департаменту запобігання промисловому забрудненню та кліматичної політики Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України (довідка № 14/14-01.3/690-24 від 23.04.2024 р.); Управління екології та природних ресурсів Тернопільської обласної військової адміністрації (довідка № 04/636 від 10.04.2024 р.); Управління екології та природних ресурсів Чернівецької обласної військової адміністрації (довідка № 04/13 від 25.01.2024 р.); Головного управління ДСНС України у Тернопільській області (довідка № 64001-994/64 від 22.02.2024 р.); Тернопільської міської ради (довідка № 27/2 від 12.03.2024 р.); Скалатської міської ради (довідка 08-1548/08-05 від 11.09.2024 р.); Збаразької міської ради (довідка 2540/03-04 від 08.09.2025 р.); Тернопільського міського відокремленого підрозділу Національного екологічного центру України (довідка 24-34 від 18.03.2024 р.).

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях.

Основні положення та результати дисертації викладено у 48 наукових публікаціях, з них: 31 публікація, в якій відображено основні наукові результати, в тому числі 2 монографії у співавторстві (2 розділи монографій підготовлено

одноосібно), 3 статті у наукових періодичних виданнях, які індексуються в базі даних «Scopus», та 1 стаття, яка індексується в базі даних «Web of science», 24 статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у наукових періодичних виданнях інших держав, 18 наукових публікацій, які додатково відображають наукові результати дисертації, в тому числі 1 навчальний посібник. Загальний обсяг опублікованих праць становить 65,64 друк. арк., особисто авторці належить 23,89 друк. арк., серед них: наукових праць, в яких розкрито основні результати наукових досліджень за темою дисертації, – 12,49 друк. арк.; наукових праць, що додатково відображають наукові результати дисертації, – 11,4 друк. арк.

Положення наукової новизни, що є предметом захисту, у повній мірі висвітлено у зазначених публікаціях.

Ступінь використання матеріалів і висновків кандидатської дисертації.

Результати досліджень, за якими Кривокульська Н.М. захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук на тему: «Організація управління і регулювання природоохоронної діяльності» за спеціальністю 08.02.03 – організація управління, планування і регулювання економікою, в її докторській дисертації не використовувалися.

Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації.

Дисертаційна робота Кривокульської Н.М. на тему «Модернізація екологічної політики в контексті забезпечення сталого розвитку» відповідає принципам академічної доброчесності. У докторській дисертації та наукових працях, які відображають її результати, відсутній академічний плагіат, фабрикації та фальсифікації, що підтверджено відповідною довідкою. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Дисертаційна робота містить окремі дискусійні положення та зауваження:

1. Концепція сталого розвитку формувалася ще у 1970-80-х роках, а три її базисні складові (економічна стійкість, соціальна справедливість, екологічна збалансованість) були визначені ще у 1987 р. З того часу були спроби розширити склад елементів сталого розвитку, зокрема такими компонентами, як культурна, інституційна, технологічна, психологічна, людська, міжпоколінна та ін. У контексті опонованої дисертації видається доцільним здійснення авторських спроб в частині ширшого розкриття змістових і складових характеристик сталого розвитку, відтак, впливу на них екологічних чинників, у тому числі, наприклад, зі врахуванням теорії управління ризиками та резилієнтності, що розглядає сталий розвиток як здатність системи витримувати шоки і адаптуватися до критично негативних наслідків війни, кліматичних змін, пандемій, соціальних криз.

2. Як відомо, методологія дослідження передбачає окреслення мети, завдань, об'єкта, предмета, методів, підходів та принципів дослідження. Відтак, у п.р. 1.3. Методологія дослідження модернізації екологічної політики, тим більше в контексті забезпечення сталого розвитку, достатньо добре розкрито більшість з цих аспектів, але в меншій мірі приділено увагу методам дослідження, тобто які саме методи наукового аналізу, їх поєднання, а також параметри і показники слід застосовувати для вивчення процесів модернізації екологічної політики та забезпечення сталого розвитку.

3. На рис. 2.3 (с. 110 дисертації) наведено аргументовані аспекти та характеристики мети, стратегічних напрямів і цілей державної екологічної політики України, достатньо ґрунтовно розкрито аспекти екологічного розвитку та доведено, що він позитивно позначається на розвитку екотуризму, зеленої економіки, інвестиціях у відповідну інфраструктуру. Однак, якщо вести мову про екологічний розвиток (а ще краще – про екологізацію розвитку, екологічну модернізацію, екологічну стійкість тощо) в системі державної економічної політики, то з позиції саме управління доречно було показати відповідні зв'язки екологічної політики зі складовими державної економічної політики (як от – інноваційна, промислова, фіскальна, монетарна, інвестиційна і так далі).

4. Теоретико-методологічна частина дослідження могла б збагатитися, а саме

з позиції державного регулювання економікою, за умови глибшого розкриття механізмів, інструментів та засобів відповідного впливу держави на процеси й явища, зокрема що стосується регулювання діяльності підприємств і громадян, економіко-екологічних стимулів та обмежень, освітньо-інформаційної роботи тощо.

5. Як відомо, термін «модернізація» означає процес оновлення, вдосконалення та адаптації політики до сучасних умов, викликів і потреб суспільства. На засадах визнання того, що авторці вдалося розкрити ці аспекти, у тексті дисертації напрошується, з одного боку, конкретизація сутнісно-змістової характеристики такої модернізації (до прикладу у загальних висновках до дисертації зазначається: «...модернізація екологічної політики базується на принципах багатосуб'єктності, відкритості, інноваційності та екологічної справедливості. Авторське трактування модернізації екологічної політики як процесу, спрямованого на екологічну безпеку та інноваційний розвиток, формує науково обґрунтовану основу якісних змін екологічної політики у контексті сталого розвитку національної економіки»), а, з іншого боку, відображення відповідної парадигми такої модернізації.

6. Третій розділ роботи аналітичний. Авторкою достатньо добре розкрито аспекти екологічних проблем регіонального розвитку, інституційних засад та механізмів екологічної політики. Однак, виникає питання аналізування стану і взаємозв'язків екології, екологічної політики і сталого розвитку. Достатньо прикладними були б напрацювання в сенсі кореляції зв'язків екологічної політики та екологізації відносно параметрів сталого розвитку за макрорегіонами та регіонами України, а також зі врахуванням екологічних наслідків війни для тих, чи інших територій.

7. У п'ятому розділі роботи здобувачка навела власне бачення концепції вдосконалення екологічної політики в контексті сталого розвитку. Однак, більша увага приділяється екологічному та економічному складникам сталого розвитку (як от, наприклад, на рис. 5.1 Рис. 5.1. «Концептуальна модель модернізованої екологічної політики в контексті забезпечення сталого розвитку національної

економіки» (с. 325 роботи), тоді як менша – соціальній справедливості, зокрема в аспектах справедливого розподілу ресурсів, міжпоколінного виміру, екологічної справедливості і так далі.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота Кривокульської Наталії Михайлівни на тему «Модернізація екологічної політики в контексті забезпечення сталого розвитку» є самостійним, завершеним науковим дослідженням. Робота містить положення та результати, які мають наукову новизну й у сукупності вирішують актуальну наукову проблему – обґрунтування й розвиток теоретико-методологічних положень і розроблення науково-практичних рекомендацій щодо модернізації екологічної політики в контексті забезпечення сталого розвитку.

Зміст дисертації відповідає обраній темі дослідження та реферату дисертації.

Дисертація відповідає спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Робота оформлена відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України, встановлених наказом від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами).

Дисертаційна робота на тему «Модернізація екологічної політики в контексті забезпечення сталого розвитку» відповідає вимогам, передбаченим пунктами 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197, а її авторка – Кривокульська Наталія Михайлівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук 08.00.03 – економіка та управління національним господарством

Опонент:

доктор економічних наук, професор,
директор Державної установи
«Інститут регіональних досліджень
імені М.І. Долишнього НАН України»

Тарас ВАСИЛЬЦІВ